

se je učil od naroda za narod. Opozarjam tu na izraze, kakor: „To nagnenje (ljubezen) se mora prej izonegaviti“ in podobne. V tem oziru se mi zdi najbolj značilna „Kukavica“. Zato se čudim, kako se je moglo pri nas razmišljati (n. pr. I. Cankar v Ljubljanskem Zvonu l. 1905.), ali postane Trdina naroden pisatelj ali ne. Da je postal narodov ljubljeneec, tega nas uči izkušnja. Iz izkaza, ki ga je priobčila „Ljudska knjižnica“ v mariborskem „Narodnem domu“, posnemamo, da se je prečitalo l. 1909. Jurčiča 331, Krsnika 188, Tavčarja 134, Cankarja 120 in Trdine 149 knjig, in to v okraju, ki je kolikor toliko tuj za Trdinove „Bajke in povesti“.

Čudim pa se Trdini kot pisatelju, da je imel tako malo zmisla za opisovanje naravne krasote dolenske strani. Kdor je videl enkrat novomeško okolico, je ne pozabi nikdar več kakor ne njenih ljudi. In Trdina sam pravi v svojih avtobiografskih pismih, da so ga Gorjanci tako očarali, da jih je izbral za domovino svojim bajkam in povestim, ali pa na drugen mestu: „Stifter se mi je najbolj priljubil radi svojega prekrasnega, originalnega sloga in jezika in velepoetičnega risanja prirode“ (Ljubljanski Zvon 1906, str. 81.). Kako lepa je Trška gora, a kako nepoetično jo je opisal Trdina na str. 206! Poezije svoje zemlje ne čutijo in ne vidijo naši pisatelji. Love se v besedah in hodijo slepi mimo najkrasnejših prizorov. Kje je slovenski poet, ki je kdaj zapel 'ako veličastno himno poeziji vinorodnih spodnještajerskih gor, kakor jo je Nemeec Rudolf Bartsch v svojem romanu „Zwölf aus der Steiermark“! . . .

Ne morem si kaj, da ne bi omenil končno Trdinove posebnosti glede besednega reda: „kajti se je napovedalo več domačih fantov“ (str. 129 in drugod). Tudi sicer osupne bralec tuintam ob stavi besed pri naslonicah; dosledno piše Trdina „z lepo“. Nedoslednosti v pisavi je jako malo, nekatere oblike in izrazi so za Trdino nenavadni. Ali jih ima na vesti — anonimni urednik? *Dr. Lokar.*

A. S. Puškin: Jevgenij Onjegin. Preložil dr. Ivan Prijatelj. (Prevodi iz svetovne književnosti VI.) V Ljubljani 1909. Izdala in založila Slovenska Matica. 8°, 220 str.

Za „Gorskim vencem“ in „Faustom“ je izdala Matica letos delo visoke umetniške cene, ki pa je obenem zanimivo tudi za širše občinstvo. Prevod je oskrbel dr. Ivan Prijatelj, ki si je s svojimi prevodi iz slovanskih jezikov in iz francoščine pridobil glas enega naših najboljših prelagateljev. Poleg prevoda je dodan tudi — na preskopo odmerjenem prostoru — spreten uvod za umevanje Puškina in Onjegina, ki nekako na zunaj kaže, s kako ljubavjo in intimno poglobitvijo je prelagatelj vršil svoj nikakor lahki posel. V tem uvodu nastopa kot znanstvenik in poet, ki je spoznal Puškinu „glavo in srce“, ki pa zna z veliko spretnostjo to znanje dajati tudi drugim in jim tako odpreti vpogled v globlje žitje in bitje navidez tako lahkega, površnega „Onjegina“. Prevod se bere cele dolge partije kakor original; v njih se je prelagatelj pokazal kongenijalnega tolmača, ki se je popolnoma vglobil v izvornik in ga podal z vso njegovo očarujočo prešernostjo, ki je tudi v tempu prevoda srečno zadel vso ono prikrito resnobo ženija, ki se skriva za gladko, salonsko ironijo, nedolžnimi zabavljicami in „okroglimi“ verzi, ki zvane tuintam — navidez! — kakor kaka brezskrbna lajnarjeva poskočnica. Pismo Tanje (verz 1776—1854) je divno prevedeno, ne z dosledno pridržanim metrom izvornika „Pesem deklet“ (verz 1967—1984). Posebno pa so se posrečili opisi narave, kakor n. pr. opis jeseni (2446—2487) in opis zime (2614—2641).

Snov sama po sebi in Puškinova tehnika zahtevata od onega, ki hoče „Onjegina“ brati s popolnim užitek, nekaj več literarne in kulturne izobrazbe, nego je

ima večina našega čitajočega občinstva; temu bo deloma odpomogel uvod, deloma pa pripomnje Puškina in prelagatelja. Res, da bo kljub vsemu temu ostalo v tem delu precej mrtvih mest („azil drijad zamišljenih“, „Prijam kmetiške idile“, „oligarške zabave“ i. t. d.), zato pa bo čitatelje zanimala snov sama, posebno pa številni opisi in satirični mahljaji. Taka mesta, v katerih Puškin posnema ali smeši stari klasicistični slog, je prelagatelj tuintam prepesnil; tako pravi namesto Zena „nebesa“ (v. 34, 5494) in sloveni „hram Kipride“ z „ljubezni uta“ (2298), kar pa ni bogvekakoli bolj jasno in umljivo. Vse to so težave, ki tiče v originalu samem. K tem pa je prelagatelj še sam iz svojega uživajočemu občinstvu pripravil precej težkoč, ki branijo in ovirajo uživanje in pravo umevanje prevoda. Prelagatelj je večkrat nedosleden pri rimah in akcentu. Tako ima rime „prav“ (gen. pl.) in „prav“ (adv.) v verzih 324–325, „prav“ (adv.) in „zabav“ (gen. pl.) v v. 1164–5; naglaša zdaj „nóhte“ (319), zdaj zopet „nohté“ (322, 326), piše „prijatlju“ (812), „prijatlja“ (875), drugič z apostrofom („prijat'lji“ (2008), „prijat'lja“ (3284, 3637, 4780), enkrat ima „prijatelja“ (trizložno! 4537), drugič zopet štirizložno „prijatelji“ (2174, 2179). Enkrat piše „vsikdar“ (1058), sicer pa „vsekdar“ (1097, 1209, 1645), enkrat ima „kartač“ (1207), drugič pa kvartač“ (5347). Po ruskih vzorcih so narejeni nepravilni glagolniki: oproščenje (348), spozabljenje (1006), začudenje (1654), sožaljenje (1657, 5154), pozabljenje (3938), vzradoščenje (4984), razžaljenje (5046), po ruskem vzorcu je sprejel nom. sing. „tenj“ (702), a v verzu 365. ima acc. plur. „tenje“. Če pomislimo, da ima „Onjegin“ nad 5600 verzov, bomo pač take neskladnosti in nedoslednosti lahko umeli in opravičili, ker se dajo težavno kontrolirati. Manj opravičljive pa so one nepravilnosti, ki stoje same zase. Nekatere so slovniške, druge zopet tehniške. Nepravilni (in težko umljivi) sta zvezi „za scela okni“ (365) in „bore fantomov“ (nam. bornih; 2231). Glagol „vicati se“ je precej nenavaden in težko umljiv; vrhu tega je že Levstik svoje dni v „Novicah“ pokazal, da je nemškega rodu (*ge-witzigt sein*, odtod naše „vice“); verz „nič *vstanu* vroča ni mladost“ (1041) bi se prav lahko glasil: „ne more vroča nič mladost“, ravno tako je slovniško pogrešen verz 1567: „odpri in pridi k meni *sest*“. Verz: „morala *spanec* nam *budi*“ (1497) si pomaga s figuro, ki pa si nasprotuje sama v sebi, ki je torej nemožna in pogrešena (v pesniški plastiki mrtva), trditev, da sta Puškiniu „dve nožici v spomin seli“ (407) pa je tako neokusna, da se čudeč povprašujemo, kako je prišla v to delo. Njen oče pa ni Puškin, dasi sta mu ti dve nožici delali mnogo — tudi pesniško-tehniških — skrbi. Zanimiv je verz „On ljubil je, kot v naša leta — ne ljubi več se, . . .“ (1054–5), kjer je fraza „v naša leta“ posneta po ruskem izvorniku, a je v slovenščini nepravilna.

Prelagatelj se vseskozi in verno drži izvornikovega besedila in prelaga zvesto po predlogi. Vendar pa je na nekaterih mestih podal zmisel precej po svoje, s tem pa je prevod večkrat postal medel, brezbarven, težko umljiv ali celo napačen. Preloga pravi (627–633): „I jaz Italije noči — navžil se bom v slasti sladkostni, ko z Benečanko bom mladó, — zgovorno zdaj in zdaj nemó — se vozil v gondoli skrivnostni; — ž njo našel v srcu bo odmev — Petrarkov in ljubezni spev“; izvornik pravi mnogo bolj plastično in jasno: „od nje se bode naučila moja usta — jezik Petrarke in (jezik) ljubavi.“ — Ko je Onjeginu umrl oče, je k njemu takoj pridrl „ves upniški zgrabljivi roj, — vsak um, račun imel je svoj. — Boječ se dolgih tožb, Jevgenij — z usodo zadovoljen je — jim dedščine prepustil vse, — češ, da izguba je poceni; — mogoče znal je naskrivaj, — da strica kmalu bode kraj (654–661)“. Izvornik je malo drugačen: „Tedaj je umrl njegov oče. — Pred Onjeginom se je

zbrala gladna tolpa upnikov. — Vsak ima svoj um in svojo pamet (To je: v takem neprijetnem položaju si pomaga vsak, kakor ve in zna, po svojem *umu* in *preudarku*). — *Jevgenij* (Puškin to poudarja s tem, da stavi ime na začetek verza, kar pa je v prevodu izginilo) — si je pomagal s tem, da je, ker so mu bile tožbe zoprne, — zadovoljen s svojo usodo, — (kar) njim prepustil dediščino (v prevodu je pl. neumesten!), — ker ni videl v tem velike izgube, — ali ker je po ovinkih izvedel, — da mu bo stric umrl. — Ker pravi prelagatelj v verzu 821 namesto „dve omari, miza, divan“, kakor stoji v izvorniku, kar sumarno: „oprava stala ni nagosto“, se čitatelj v verzu 822 začuden ustavi ob obliki „omari“, ki ni mogoče kaka tiskovna napaka, ampak acc. duala. Enako sumarno so prevedeni tudi naslednji stih, zadnja dva pa sta — vsled ponesrečene slovniške igracije — težko umljiva. — Verzi 2204–7 imajo v izvorniku bolj preprost in jasen zmisel: sorodnike moramo o Božiču obiskati ali jim pismeno čestitati, da bi si ostalo dobo leta ne mislili o nas . . . (kaj, tega Puškin ne pove, uganemo pa lahko, da nič lepega). — Verze 2213–2216 je prelagatelj krivo umel in zato preloga tukaj ne daje pravega zmisla. Puškin pravi: „Je že tako. Le moda, samolastna narava, potok svetskega, javnega mnenja . . . (to troje se *ne* da vladati). A lepi spol je lehak kakor puh“. Prelagatelj je namesto tega, pri Puškinu *ostro* poudarjenega kontrasta postavil neizrazit, brezbarven, napačen „in“; v verz 2214 pa vtihotapil nepotrebni „njih“, ki zmisel pači in krivi.

Na take in enake stvari je naletel kritik, ko je bral prevod s stališča uživačnega občinstva in le tuptam, kjer se mu je zdelo kaj nenavadno, nejasno ali sumljivo, pogledal v izvornik. Take stvari motijo in ovirajo (kakor tudi ne ravno redki trdi verzi) čitatelju poglobitev v umetniško delo, ker so nekake mrtve točke, preko katerih se mora z muko in naporom zaganjati. S tem pa se venomer trga ona intimna notranja vez med umetnikovim delom in čitateljem, brez katere ostane vsako delo za čitateljevo srce in njegov duh neplodno. To in še drugo (opazka k verzu 1565 n. pr. bi morala stati že pri verzu 1160; verz 3378 hodi po treh in ne po štirih) pa nam tudi dokazuje, da se je prelagatelju s publikacijo zelo mudilo, kar pa nikakor ni bilo potrebno. Prevod je za prelagatelja in „Matico“ zaslužno delo; zasluga pa bi lahko bila mnogo večja, če bi dr. Prijatelj dela ne bil dal tako hitro iz rok; na vsak način pa je Matica prevodu nastavila previsoko ceno.

Želimo in upamo, da bodo naši izobraženci brali ta prevod z užitkom, naši mladi pisatelji pa s — pridom.

J. A. Glonar.

Lazarič Lindarski. Povest v verzih. Spesnil Janko Šanda. Samozaložba V Zagrebu 1909. M. 8°. 168 str. Cena 1.60 K.

Josip Lazarič se je kot nadporočnik l. 1809. bojeval proti Francozom in bil smrtno nevarno ranjen. Posebno se je izkazal, ko je leta 1813., opirajoč se na ljudsko vstajo in angleško brodovje, osvojil po zmagi nad Francozi pri Lindaru v desetih dneh celo Istro. Za to je dobil v pohvalo red Marije Terezije in predikat „Lindarski“. V Pazinu ga časti spomenik, ulit iz francoskih krogel, dobljenih v bitki pri Lindaru. — Tega Lazariča in te boje opeva Šanda v tej „povesti v verzih“, ki je svoje vrste jubilej ob stoletnici „Ilirije“. Pa ne Napoleonove, ampak avstrijske; a tudi to ni jasno izraženo, ker je glavna gonilna sila ljubezen, sveta in svetna, in ker zavzemajo večino knjige precej nespretno iznajdene in prikazane spletkarije okoli Lazaričeve žene Zale. In naposled se pisatelj — da ne bo na nobeno stran zamere — v „Epilogu“ pokloni še ženiju in slavi Napoleona. Snov je vzeta iz devetnajstega stoletja, a pisana s patosom arheoloških epopej, ki ga povzdiga še